

Od recenzji do reformy. Komisja Polskiej Akademii Umiejętności do Oceny Podręczników Szkolnych w latach 2001–2025

From Review to Reform. The Polish Academy of Arts and Sciences Commission for the Evaluation of School Textbooks, 2001–25

MARIA STINIA

Uniwersytet Jagielloński

maria.stinia@uj.edu.pl

ORCID: 0000-0003-2921-3758

KAROL SANOJCA

Uniwersytet Wrocławski

karol.sanojca@uwr.edu.pl; karol.sanojca@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8630-0589

ABSTRACT: The article examines the work of the Polish Academy of Arts and Sciences (PAU) Commission for the Evaluation of School Textbooks in the years 2001–25, highlighting its evolution from a reviewing body to an active participant in debates on educational reform. The Commission was established in response to the declining substantive quality of school textbooks following the 1999 reform and the liberalization of the publishing market. Owing to the authority of leading scholars, it became an important corrective mechanism, identifying factual, didactic, and linguistic errors, as well as pointing to the limited effectiveness of ministerial review procedures. Over its 25 years of activity, the Commission developed a working model that gradually evolved—from reviewing individual textbooks to analysing entire sets and series. In recent years, amid educational crises and growing ideological tensions, the Commission increasingly focused on proposing systemic solutions. The best example of this new direction is the symposium series “Education—Time for Change.” Members of the Commission also participate in reviewing ministerial projects, including new core curricula.

KEYWORDS: PAU Commission, textbook evaluation, educational reform, curriculum standards, education system, assurance in education.

STRESZCZENIE: W artykule przeanalizowano działalność Komisji Polskiej Akademii Umiejętności do Oceny Podręczników Szkolnych w latach 2001–2025, ukazując jej ewolucję od ciała

© 2026. The Author(s). Published by Adam Mickiewicz University in Poznań, 2026. Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons license (CC BY-SA 4.0) Attribution-ShareAlike 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>).

*Artykuł nadesłany: 22.03.2026; nadesłany po poprawkach: 02.06.2026; zaakceptowany: 09.05.2026.

recenzenckiego do aktywnego uczestnika debaty o reformach oświatowych. Komisja powstała jako odpowiedź na obniżającą się jakość merytoryczną podręczników szkolnych po reformie z 1999 r. oraz liberalizacji rynku wydawniczego. Dzięki autorytetowi wybitnych uczonych stała się istotnym mechanizmem korekcyjnym, diagnozując błędy faktograficzne, dydaktyczne i językowe, a także wskazując na ograniczoną skuteczność ministerialnych procedur recenzyjnych. W trakcie 25-letniej działalności wypracowano model pracy Komisji, który z czasem ulegał zmianom — od recenzowania pojedynczych podręczników po analizę całych zestawów i serii wydawniczych. W ostatnich latach, w warunkach kryzysów edukacyjnych i narastających sporów ideowych, Komisja w coraz większym stopniu koncentrowała się na poszukiwaniu rozwiązań systemowych. Najlepszym tego przykładem jest cykl sympozjów „Edukacja — czas na zmiany”. Członkowie Komisji uczestniczą również w opiniowaniu projektów ministerialnych, w tym nowych podstaw programowych.

SŁOWA KLUCZE: Komisja PAU, ewaluacja podręczników, reforma edukacji, podstawy programowe, system oświaty, jakość w edukacji.

Wstęp

Na początku XXI wieku Polska Akademia Umiejętności w Krakowie powołała do życia unikatowy organ — Komisję PAU do Oceny Podręczników Szkolnych. Była to odpowiedź na zamieszanie, widoczne w polskiej oświacie u schyłku lat 90. XX wieku. Zasadnicze zmiany wówczas przeprowadzane: reforma szkolna z roku 1999, pojawienie się nowego typu szkoły jakim było gimnazjum, a przede wszystkim uwolnienie rynku podręczników z państwowego gorsetu spowodowało, że wraz z szybko rosnącą liczbą tytułów widoczny był znaczący spadek ich jakości.

Celem artykułu jest analiza zadań i ewolucji roli Komisji, która dokonała się w ostatnim ćwierćwieczu — od organu opiniotwórczego do aktywnego uczestnika debaty nad kształtem reform oświatowych i polskiego szkolnictwa. Komisja PAU przez lata pełniła funkcję strażnika jakości merytorycznej oraz dydaktycznej podręczników¹. Jej działalność w latach 2001–2025 wpisywała się w działania mechanizmu korekcyjnego dla powstających podręczników szkolnych. Wyraźnie widoczny był fakt, że „sito ministerialnych recenzji” nie było zbyt szczelne, stąd podczas obrad Komisji formułowano wiele krytycznych ocen.

Kilkakrotnie, w długim okresie istnienia Komisji, podejmowane były okolicznościowe próby nakreślenia bilansu jej prac. Uczynili tak między in-

¹ Problem jakości produkcji podręcznikowych jest również przedmiotem zainteresowania innych gremiów bilateralnych. Zob. P. Unger, *Dwustronne Komisje Podręcznikowe*, [w:] *Tradycja i mity w edukacji historycznej w dobie reformy*, Toruńskie Spotkania Dydaktyczne I, red. S. Roszak, M. Strzelecka, M. Ziółkowski, Toruń 2004, s. 283–286.

nymi w 2015 r. jej wieloletni sekretarz G. Chomicki², w 2017 r. równie długo kierujący Komisją A. Kastory³ i w 2023 r. aktualny sekretarz J. Szczepański⁴.

Geneza i struktura instytucjonalna

Uwolnienie rynku podręczników doprowadziło do gwałtownego wzrostu ich liczby, ale wraz z obfitością produktów nie postępowała poprawa ich jakości. Narastały problemy nauczycieli z wyborem właściwego podręcznika. Źródeł niepokojących tendencji upatrywał G. Chomicki nie tylko w wyniku niekompetencji autorów i szkodliwym, wolnokonkurencyjnym chaosie, ale także w szaleńczym tempie produkcji dyktowanym względami komercyjnymi. Do tego dochodziły błędy w procesie opiniowania książek (choćby przez fakt, że przez lata recenzenci powoływani i opłacani byli przez wydawnictwa, a nie ministerstwo)⁵. W takiej sytuacji Zarząd PAU zdecydował o konieczności powołania niezależnego gremium, które miało podjąć się analizy jakości proponowanych na rynku wydawniczym podręczników ze wszystkich przedmiotów szkolnych. Komisja PAU do Oceny Podręczników Szkolnych powstała w 2001 roku. Jej pomysłodawcami byli profesorowie Andrzej Białas oraz Andrzej Staruszkiewicz, obaj fizycy. A. Białas w latach 2001–2018 był prezesem Polskiej Akademii Umiejętności, natomiast A. Staruszkiewicz członkiem czynnym PAU. Organizację Komisji powierzono wiceprezesowi Akademii Janowi Machnikowi⁶. Postanowiono, że Komisja w strukturze PAU będzie miała charakter międzywydziałowy i interdyscyplinarny. Na jej czele stanął historyk, członek czynny PAU prof. Andrzej Kastory, z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet KEN). Prace zorganizowano w dwóch sekcjach — humanistycznej oraz nauk ścisłych. Na czele pierwszej stanął prof. Maciej Kawka, a drugiej prof. Marek Zrałek. Sekretarzem Komisji został dr Grzegorz Chomicki, dydaktyk historii z Instytutu Historii UJ, który pełnił

² G. Chomicki, *Publikacyjna aktywność Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych — próba bilansu i dalsze perspektywy*, „Opinie Edukacyjne PAU. Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 13, 2015, s. 13-19.

³ A. Kastory, *Dotychczasowy dorobek Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych — próba bilansu za lata 2001–2017*, „Opinie Edukacyjne PAU. Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 15, 2017, s. 9-13.

⁴ J. Szczepański, *Działalność Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych w latach 2001–2022*, [w:] *Narracje podręcznikowe. Akademia Umiejętności i Polska Akademia Umiejętności na rzecz edukacji*, red. M. Stinia, K. Sanojca, Wydawnictwo PAU, Kraków 2023, s. 262-275.

⁵ G. Chomicki, *Wokół oceny podręczników szkolnych. Refleksje wstępne*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 3, 2005, s. 12-16.

⁶ *Sprawozdanie sekretarza generalnego PAU za okres od czerwca 2000 do czerwca 2001*, „Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności za rok 2000/2001”, Kraków 2002, s. 131.

swą funkcję do roku 2022. Komisja w chwili powstania liczyła 27 specjalistów z różnych dziedzin. Celem statutowym tego nowego ciała stało się nie tylko krytyczne spojrzenie na książki szkolne, ale również nagradzanie oraz rekomendowanie wartościowych propozycji podręcznikowych. Gwarantem obiektywizmu miały być autorytety naukowe podejmujące się recenzji. Już sam fakt powstania suwerennego ciała tego typu powinien uczulić autorów i wydawców na poziom wprowadzanych do szkół podręczników⁷. Nie zawsze się jednak tak się działo...

Współcześnie, od czerwca 2022 r., na czele Komisji stoi biolog, prof. Barbara Płytycz, funkcję wiceprzewodniczącego pełni dr hab. Karol Sanojca, prof. UW, a sekretarzem jest dr Jerzy Szczepański, prof. UJ. Liczba członków Komisji wynosi obecnie 48 osób (w tym czterech członków PAU). Od ćwierćwiecza nie zmieniły się formalne zasady jej funkcjonowania. Posiedzenia odbywają się w rytmie comiesięcznym w ostatni wtorek każdego miesiąca (z wyjątkiem okresu wakacyjnego i grudnia). Od czasu pandemii mają one charakter hybrydowy (stacjonarnie w Sali im. Karoliny Lanckorońskiej, w siedzibie PAU przy ul. Sławkowskiej oraz online, za pośrednictwem komunikatora Zoom). Członkowie Komisji wybierani na trzyletnie kadencje recenzują dorobek podręcznikowy ze wszystkich przedmiotów szkolnych. Dodatkowo podczas obrad pojawiają się wystąpienia omawiające wybrane problemy dotyczące systemu edukacyjnego, zarówno współczesnego, jak i z przeszłości.

W listopadzie 2017 r. członkowie Komisji zorganizowali ogólnopolską konferencję „Podręczniki szkolne w Polsce. Przeszłość — Teraźniejszość — Przyszłość”, której wyniki zostały opublikowane w t. XV (2017) „Opinii Edukacyjnych”. Kilka lat później, w ramach obchodów półtorawiekowej działalności Akademii Umiejętności, Komisja zorganizowała także w listopadzie 2022 r. konferencję „Narracje podręcznikowe. Akademia Umiejętności i Polska Akademia Umiejętności na rzecz edukacji”, „której celem był przegląd stanu pisarstwa podręcznikowego dla różnych typów szkół, poziomów nauczania i przedmiotów szkolnych. Problemy te analizowano w oparciu o materiał współczesny lub sięgano do doświadczeń z przeszłości”⁸. Zamieszczono tam w pięciu blokach tematycznych 12 tekstów charakteryzujących różne aspekty edukacji szkolnej, z oczywiście dominującym komponentem podręcznikowym. Ponadto od 2023 roku rozpoczęto cykl jednodniowych sympozjów pod ogólnym tytułem „Edukacja — czas na zmiany” odbywanych

⁷ J. Szczepański, *Działalność Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych w latach 2001–2022*, [w:] *Narracje podręcznikowe. Akademia Umiejętności i Polska Akademia Umiejętności na rzecz edukacji*, red. M. Stinia, K. Sanojca, Wydawnictwo PAU, Kraków 2023, s. 262–275.

⁸ *Narracje podręcznikowe. Akademia Umiejętności i Polska Akademia Umiejętności na rzecz edukacji*, red. M. Stinia, K. Sanojca, Wydawnictwo PAU, Kraków 2023, s. 9.

w listopadzie każdego roku. Zamierzenie to najlepiej chyba oddaje ewolucję, jaka dokonała się w ostatnich latach w pracach Komisji i odejście od głównie recenzenckich prac, na rzecz nieskrępowanej wymiany poglądów na temat stanu, potrzeb i przyszłości edukacji w Polsce. W pierwszej edycji uwagę poświęcono naukom przyrodniczym, w drugiej w 2024 r. humanistyce, a w trzeciej w 2025 r. podjęto temat szans, zagrożeń i wyzwań związanych z wkraczającą coraz śmielej do szkolnictwa sztuczną inteligencją. Jesienią 2026 r., w kolejnej odsłonie sympozjum, uwaga będzie skoncentrowana na równie aktualnym temacie — klimacie i środowisku.

Niestety, nieudaną okazała się przed kilku laty próba zmiany nazwy Komisji, aby odejść od wąskiej formuły „podręcznikowej” na rzecz ośrodka ukierunkowanego na zmiany systemu oświatowego w Polsce.

Od kilku lat stosowana jest zasada przesyłania do wydawnictw wygłoszonych podczas obrad recenzji (bez czekania na wersję drukowaną), z nadzieją, że dostrzeżone mankamenty zostaną usunięte w kolejnych wydaniach. Wydaje się, że w przeciwieństwie do pierwszych lat pracy Komisji, gdy opinie te przyjmowano niechętnie (nawet pod groźbą procesów sądowych), obecnie wydawnictwa traktują ten materiał dość przychylnie.

Ciekawą inicjatywą, wykraczającą poza *stricte* podręcznikowe zadania Komisji, jest stworzenie na Platformie Wymiany Naukowej Akademii Umiejętności zakładki „PAU dla szkół”⁹, gdzie głównie biolodzy w kilkudziesięciu odsłonach prezentują w formie krótkich referatów, prezentacji i nagrań na YouTube, zagadnienia dotyczące aktualnych tematów w przystępnej formie, np. pandemii, zmiany klimatycznej, ochrona środowiska, nagrody Nobla itp.

Kryteria oceny podręczników

Dla sprawnego procedowania konieczne stało się określenie kryteriów oceny podręczników. Na szczególną uwagę zasługuje propozycja, jaką przedstawił prof. Zenon Uryga, a którą opublikowano w pierwszym numerze prasowego organu komisji, roczniku — „Pracach Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU”¹⁰, które od roku 2011 wychodzą pod nazwą „Opinie Edukacyjne Polskiej Akademii Umiejętności”. Uwagi te można nazwać swoistym recenzyjnym drogowskazem. Z. Uryga określił istotne założenia,

⁹ Platforma Wymiany Naukowej PAU — „PAU dla szkół”, <https://pau.krakow.pl/index.php/pl/platforma-wymiany-naukowej-pau/pau-dla-szkol> [dostęp 05.03.2026].

¹⁰ Z. Uryga, *Kryteria oceny podręczników szkolnych do literatury i historii*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 1, 2002, s. 13-21. Niejako dopełnieniem postulatów Z. Urygi był metodologiczny tekst Jadwigi Kowalikowej opublikowany kilka lat później (J. Kowalikowa, *Dobry podręcznik szkolny*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 7, 2009, s. 11-15).

jakie powinny towarzyszyć procesowi recenzyjnemu, który miał służyć korzystnym przemianom w edukacji oraz wspierać reformatorskie tendencje. Podkreślał, że analizie powinny podlegać również podstawy programowe¹¹. Jednym z głównych elementów recenzji winna być analiza merytoryczna, czyli udział i wzajemny stosunek oraz hierarchia różnych elementów wiedzy o przedmiocie, dominujące strategie przekazywania wiedzy i zgodność ze aktualnym stanem badan¹². Dla kryteriów dydaktycznych punkt wyjścia to ocena zgodności z podstawą programową, świadomość odbiorcy, jego możliwości oraz sposób, w jaki podręcznik kieruje pracą umysłową ucznia i wspomaga go w procesie uczenia się i samokształcenia. Zwłaszcza ta ostatnia funkcja ma niezwykle istotne znaczenie. Ocenie podlega również forma edytorska podręcznika, jego koncepcja konstrukcyjna, współdziałanie rozwiązań typograficznych z koncepcją dydaktyczną w wydajnym przekazie treści, system orientacyjny książki ułatwiający poszukiwanie informacji oraz funkcjonalność materiału ilustracyjnego¹³. Na podstawie tych wytycznych najczęściej prowadzone były rozważania w kolejnych latach.

We wstępie do tomu piątego „Prac Komisji” Krzysztof Fiałkowski odniósł się do kryteriów proponowanych przez Z. Urygę i podkreślił, że w zakresie przedmiotów matematyczno-fizycznych nadrzędnym kryterium powinna być zgodność ze stanem badań oraz precyzja językowa¹⁴. Kilkakrotnie w pierwszych tomach zamieszczano refleksje poświęcone organizacji i sposobom pracy z materiałem podręcznikowym¹⁵.

Nagrody / Wyróżnienia / Rekomendacje

Na wniosek Komisji od roku 2002, podczas czerwowego Walnego Zgromadzenia PAU, ogłasza się wyróżnienia prezesa PAU i wręcza dyplomy nagradzając autorów i wydawców najlepszych podręczników¹⁶. Podstawą wyróżnienia

¹¹ Z. Uryga, *Kryteria oceny podręczników...*, s. 15. Zob. też: *idem*, *Uwagi w sprawie dokonywania zmian w podstawach programowych języka polskiego*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 3, 2005, s. 23-28.

¹² Z. Uryga, *Kryteria oceny podręczników...*, s. 16-17.

¹³ *Ibidem*, s. 19-21.

¹⁴ K. Fiałkowski, *Wstęp*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 5, 2007, s. 12.

¹⁵ G. Chomicki, *Wokół oceny podręczników...*, s. 11-22; *idem*, *Dylematy związane...*, s. 13-19; K. Kawalec, *Problemy obfitości*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 6, 2008, s. 11-15.

¹⁶ Pełna lista wyróżnionych podręczników znajduje się na stronie internetowej PAU: <https://pau.krakow.pl/index.php/pl/dzialalnosc/nagrody-i-wyroznienia/wyroznienia-podrecznikow-szkolnych/wyroznione-podreczniki> [dostęp 01.03 2026].

jest pozytywna opinia i wniosek zgłoszony przez recenzenta. Pierwszymi wyróżnionymi podręcznikami były: podręcznik do fizyki dla gimnazjum (Wyd. ZamKor) oraz seria podręczników do matematyki dla gimnazjum (kl. I–III, Gdańskiego Wydawnictwa Oświatowego). Od tej pory wyróżnienia takie przyznano 28 podręcznikom lub seriom podręcznikowym. Pierwszym nagrodzonym podręcznikiem do historii w 2006 r. była publikacja Wydawnictw Szkolnych PWN, autorstwa prof. Ewy Wipszyckiej *Historia dla maturzysty. Starożytność*, zakres rozszerzony, przeznaczony dla szkół ponadgimnazjalnych. W następnych latach wyróżniono kilka kolejnych pozycji. I tak w 2008 roku nagrodzone zostało Wydawnictwo Stentor oraz autorzy Paweł Żmudzki i Michał Kopczyński za podręczniki dla I i II klasy liceum i technikum (poziom podstawowy i rozszerzony). W 2015 r. laureatem zostało Wydawnictwo Nowa Era oraz autorzy Ryszard Kulesza i Krzysztof Kowalewski za książkę dla liceum i technikum dla klasy pierwszej (zakres rozszerzony). Także w 2021 r. nagroda przypadła Wydawnictwu Nowa Era i autorom Marcinowi Pawlakowi i Adamowi Szwedzie, również za podręcznik dla kl. I szkół średnich (zakres podstawowy). Ostatnimi nagrodzonymi podręcznikami do historii były w 2024 r. dwie propozycje wydawnicze. Wyróżniono podręcznik dla klas czwartych szkół średnich obejmujący czasy II wojny światowej i współczesność autorstwa Antoniego Dudka, Łukasza Kępskiego i Jakuba Polita, a opublikowany przez Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe. Drugą nagrodzoną publikacją była seria wydawnicza *Europa. Nasza historia (Europa. Unsere Geschichte)* przeznaczona dla kl. V–VIII, podręczniki opublikowane przez polskie Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oraz niemieckie Wydawnictwo Eduversum¹⁷. Pieczęć nad całością pełniła Polsko-Niemiecka Komisja Podręcznikowa, która również została uhonorowana stosownym dyplomem.

Oprócz wyróżnień prezesa PAU Komisja rekomenduje nauczycielom i osobom zainteresowanym wybrane podręczniki, które ze względu na dobry poziom merytoryczny i odpowiednią jakość wydania w pełni zasługują na szerokie zastosowanie w szkołach. W kolejnych tomach komisyjnego czasopisma lista tytułów była publikowana. Do dziś w obu tych formach wyróżnionych została ponad setka podręczników.

¹⁷ A. Kastory, *Recenzja podręcznika: Antoni Dudek, Łukasz Kępski, Jakub Polit, Historia. Ślady czasu. Podręcznik do liceum i technikum, zakres podstawowy i rozszerzony. II wojna światowa i współczesność*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2023, „Opinie Edukacyjne PAU” 22, 2025, s. 191-195; M. Fic, *Dodatkowa recenzja podręcznika: Antoni Dudek, Łukasz Kępski, Jakub Polit, Historia. Ślady czasu. Podręcznik do liceum i technikum, zakres podstawowy i rozszerzony. II wojna światowa i współczesność*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2023, *ibidem*, s. 197-207; K. Sanojca, *Dodatkowa recenzja serii podręczników do historii Europa. Nasza historia dla klas V–VIII*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2016–2020, *ibidem*, s. 209-217.

„Opinie Edukacyjne PAU” — drukowane efekty prac Komisji

Efekty prac Komisji publikowane są w czasopiśmie naukowym powołanym w tym celu w 2002 roku. Pierwsze osiem tomów ukazało się pod nazwą: „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych”. Od 2011 roku (od tomu IX) rocznik wydawany jest pod nazwą: „Opinie Edukacyjne Polskiej Akademii Umiejętności — Prace Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych”. Wieloletnim redaktorem był Grzegorz Chomicki, dwa podwójne roczniki t. XVII–XVIII (Kraków 2020) i t. XIX–XX (Kraków 2023) ukazały się pod redakcją Ireny Trzcieńckiej-Schneider. Od 2023 roku redaktorem naczelnym jest Karol Sanojca, który zredagował tom XXI (2024) i XXII (2025). Czasopismo ukazuje się w wersjach papierowej oraz elektronicznej, przy czym wersją pierwotną jest wydanie papierowe¹⁸. Radę Naukową tworzą Andrzej Białas, Krzysztof Baczkowski, Blažena Gracová, Andrzej Kastory, Andrzej Staruszkiewicz, Marek Zrałek. Natomiast w skład Komitetu Redakcyjnego wchodzi Beata Gola (pedagożka), Andrzej Kastory (historyk), Anna Kolasa (biolog), Krystyna Kowalik (slawistka), Jerzy Kuczyński (fizyk), Barbara Płytycz (biolożka), Dariusz Rott (literaturoznawca), Karol Sanojca (historyk), Maria Stinia (historyczka), Jerzy Szczepański (matematyk), Irena Trzcieńcka-Schneider (filozofka).

Dorobek recenzyjny niewątpliwie jest znaczny, recenzjom poddano kilkakrotnie podręczników z 18 przedmiotów szkolnych. W ujęciu statystycznym przedstawił to szczegółowo Jerzy Szczepański, analizując zawartość pierwszych dwudziestu tomów wydanych w latach 2002–2022¹⁹.

W pierwszych tomach czasopisma układ treści podzielony był na dwie sekcje — nauk humanistycznych i nauk matematyczno-przyrodniczych. W tomie X (wyd. 2012) pojawili się redaktorzy tematyczni: Andrzej Kastory, Maciej Kawka, Krzysztof Fiałkowski; od t. XI (2013) — t. XIII (2015) byli to — A. Kastory, M. Kawka, J. Kuczyński; od t. XIV (2016) — t. XVI (2018) Karol Sanojca, Jerzy Kuczyński. W kolejnych tomach za całość odpowiadali już tylko redaktorzy naczelni.

Konstrukcja zawartości „Opinii Edukacyjnych PAU” w ciągu ćwierćwiecza podlegała dość wyraźnej ewolucji — od prostego zestawu recenzji, po

¹⁸ Na stronie internetowej PAU wersje pełnotekstowe czasopisma zamieszczane są od t. VII (2009), natomiast roczniki wcześniejsze (t. I–VI) na stronie internetowej czasopisma posiadają tylko spisy treści, <https://pau.krakow.pl/index.php/pl/wydawnictwo/strony-czasopism/opinie-edukacyjne-pau-prace-komisji-pau-do-oceny-podrecznikow-szkolnych> [dostęp 05.03.2026].

¹⁹ G. Chomicki, *Publikacyjna aktywność...*, s. 13-14; A. Kastory, *Przedmowa*, [w:] *Narracje podręcznikowe...*, s. 13; J. Szczepański, *Działalność Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych w latach 2001–2022*, [w:] *Narracje podręcznikowe...*, s. 264.

schemat znacznie bardziej rozbudowany. Po raz pierwszy w t. 9 (2011) wydzielono dział „Artykuły”, który od t. 12 zmienił nazwę na „Artykuły i komunikaty”. Także dział recenzji został wzbogacony o „artykuły recenzyjne”. Ostatnio pojawił się dział „Opinie / polemiki / sprawozdania”. Kilkakrotnie też zamieszczano nekrologi osób, zmarłych członków Komisji (Krzysztof Fiałkowski, Marian Kucała, Zenon Uryga, Krystyna Kobylańska-Szkaradek, Marian Łuczyński). W osobnym bloku zamieszczane są efekty cyklu sympozjów. Nowością są publikowane od 2024 r. roczne sprawozdania z prac Komisji²⁰.

Historia jako przedmiot szkolny w pracach Komisji

Z racji specyfiki miejsca zamieszczenia niniejszego tekstu należy zwrócić szczególną uwagę na kwestie dotyczące podręczników i edukacji historycznej. W 22 tomach „Opinii Edukacyjnych PAU” opublikowano ogółem 137 recenzji podręczników do historii — był to najczęściej recenzowany przedmiot szkolny. Autorami było 70 historyków, pochodzących z wielu różnych ośrodków akademickich. Dominowali pracownicy naukowci krakowskich uczelni (UJ i UP/UKEN), byli też historycy z Wrocławia, Torunia, Lublina, Gdańska czy Warszawy. Recenzenckiego trudu podejmowali się najczęściej: Krzysztof Baczkowski, Michał Baczkowski, Andrzej Essen, Marek Ferenc, Joanna Janus, Andrzej Kastory, Małgorzata Pawlak, Karol Sanojca, Sławomir Sprawski, Maria Stinia, Anna Waško. Ocenie poddawane były książki dla szkół podstawowych, gimnazjów, liceów i techników oraz dla szkół branżowych. Lista zgłaszanych uwag była bardzo obszerna. Zdarzały się prace zawierające bardzo liczne błędy merytoryczne, choć wydaje się, iż w ostatnich latach liczba „ciężkich” błędów wyraźnie spadła. Bardzo różnie oceniano dydaktyczne walory tych książek. Oczywiście czasem zdarzały się uwagi, że czegoś brakuje, jednak zdecydowanie częściej zwracano uwagę na przeładowanie faktografią historyczną, a także słabo zaakcentowanym wyborem rzeczy istotnych. Podnoszono, że wyróżnianie na jednej stronie tekstu kilkunastu, a czasem nawet kilkadziesiąciu informacji półtłustym drukiem mija się z celem, gdyż w takiej sytuacji uczeń nie jest w stanie ocenić, co tak naprawdę jest ważne. Wielokrotnie krytycznie odnoszono się do obudowy dydaktycznej podręczników, choć tu także można zauważyć wyraźny postęp. Nie oznacza to jednak, że i współcześnie nie pojawiają się wydawnictwa na

²⁰ J. Szczepański, *Sprawozdanie z pracy międzywydziałowej Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych w roku 2024*, „Opinie Edukacyjne PAU” 22, 2025, s. 279-285; J. Szczepański, *Sprawozdanie z pracy międzywydziałowej Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych w roku 2025*, „Opinie Edukacyjne PAU”, 23, 2026 (w druku).

bardzo niskim pod tym względem poziomie²¹. Względy edytorskie najczęściej oceniane były najwyżej.

Oprócz recenzji poszczególnych podręczników, w pracach Komisji istotne miejsce zajmowało kilkadziesiąt opracowań o charakterze problemowym. Podejmowano porównania pomiędzy podręcznikami dla danej klasy²², analizując na przykład sposoby hierarchizowania treści historycznych²³, sposoby realizacji w wybranych podręcznikach licealnych funkcji, jakie powinno spełniać tego rodzaju wydawnictwo²⁴, przedstawiania określonych okresów historycznych (na przykładzie renesansu)²⁵. Podczas obrad Komisji prezentowano podręczniki szkolne stosowane w różnych epokach historycznych, od starożytności począwszy²⁶, przez autonomiczną Galicję²⁷, a kończąc na wyzwaniach czasów współczesnych²⁸. Charakteryzowano książki stosowane w różnych krajach: Francji²⁹, Rosji³⁰, Ukrainy³¹. Prezentowano obecność

²¹ Najlepszym przykładem są dwie książki do historii i teraźniejszości, autorstwa Wojciecha Roszkowskiego, które zostały opublikowane przez Wydawnictwo Biały Kruk, nieposiadające żadnych doświadczeń w zakresie produkcji podręcznikowych, co skutkowało żenującym wprost poziomem dydaktycznym tych opracowań.

²² K. Sanojca, *Podręczniki do historii na etapie propedeutycznym — kl. IV szkoły podstawowej. Bogactwo wyboru czy jeden podręcznik w sześciu odsłonach?*, „Opinie Edukacyjne PAU” 17–18, 2020, s. 31-44.

²³ K. Sanojca, *Selekcja i wartościowanie treści historycznych w wybranych podręcznikach licealnych*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 2, 2004, s. 95-109.

²⁴ M. Pawlak, *Realizacja dydaktycznych funkcji podręcznika w czterech podręcznikach do historii dla zreformowanego liceum*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 2, 2004, s. 111-128.

²⁵ M. Skotnicka-Palka, *Renesans na kartach współczesnych podręczników dla szkół średnich (wydawnictwa Nowa Era, Operon i WSiP) — jeden obraz czy trzy?*, „Opinie Edukacyjne PAU” 19–20, 2024, s. 37-53.

²⁶ B. Kołoczek, *„Liber memorialis” Lucjusza Ampeliusza — rzymski podręcznik z II w. po Chr.*, „Opinie Edukacyjne PAU” 14, 2016, s. 47-59.

²⁷ M. Stinia, *Osiągnięcia krakowskiego środowiska naukowego w dziedzinie pisarstwa podręcznikowego w okresie autonomicznym*, „Opinie Edukacyjne PAU” 11, 2013, s. 37-46; *eadem*, *Podręczniki do historii powszechnej Theodora Weltera i Wilhelma Pütza w edukacji historycznej w Galicji*, „Opinie Edukacyjne PAU” 14, 2016, s. 61-69.

²⁸ B. Krysztapa-Czupryńska, *O potencjalnych walorach e-podręczników do historii na podstawie dotychczasowych doświadczeń*, „Opinie Edukacyjne PAU” 14, 2016, s. 71-76.

²⁹ B. Knapiak, *Francuskie podręczniki do nauczania historii w liceum*, „Opinie Edukacyjne PAU” 12, 2014, s. 47-59.

³⁰ J. Michałek, *Rola edukacji historycznej we współczesnej polityce historycznej Rosji*, „Opinie Edukacyjne PAU” 13, 2015, s. 49-59.

³¹ K. Sanojca, *Polska narracja podręcznikowa w świetle prac Polsko-Ukraińskiej Komisji Ekspertów do spraw Doskonalenia Treści Podręczników Szkolnych do Historii i Geografii. Doświadczenia z lat 2007–2010*, „Opinie Edukacyjne PAU” 9, 2011, s. 55-61; *idem*, *Polska i Polacy w latach*

postaci historycznych na kartach podręczników³². Kilka artykułów miało charakter przeglądu. Dotyczyły sposobu opisu epoki starożytnej w podręcznikach szkolnych na przestrzeni ostatnich stu lat³³, bilansu dwudziestoletniego dorobku podręcznikowego dla klas gimnazjalnych³⁴. Autorami serii analiz poświęconych funkcji i miejsca ikonografii w produkcji podręcznikowej Gdańskiego Wydawnictwa Oświatowego, Nowej Ery i SOP Oświatowiec byli M. Stinia i G. Chomicki³⁵.

W pierwszych latach pracy Komisji znaczną uwagę poświęcano ocenie walorów dydaktycznych³⁶. Z zasady jedną z recenzji przygotowywał dydaktyk historii, z czasem jednak tradycja ta zanikła. Co zrozumiałe, historycy-specjaliści od poszczególnych epok główną uwagę zwracali na błędy merytoryczne i zgodność z aktualnym stanem nauki. Temu zagadnieniu poświęcone były w ostatnich miesiącach dwa wystąpienia dra Rafała Kobyłca, który zastanawiał się w jakim stopniu odkrycia naukowe przenikają do podręczników.

Polski Ludowej na kartach współczesnych ukraińskich podręczników szkolnych, „Opinie Edukacyjne PAU” 16, 2018, s. 11-21. Z tego typu diagnozami dobrze korespondują prace innych komisji podręcznikowych. Zob. P. Unger, *Treści polskie w litewskich i ukraińskich szkolnych podręcznikach historii*, [w:] *Polska — Europa — Świat w szkolnych podręcznikach historii*, Toruńskie Spotkania Dydaktyczne V, red. S. Roszak, M. Strzelecka, A. Wieczorek, Toruń 2008, s. 75-79.

³² K. Sanojca, *Jan Matejko w szkolnej edukacji historycznej*, „Opinie Edukacyjne PAU” 21, 2024, s. 47-65.

³³ M. Pawlak, *Historia starożytna w polskim piśmarstwie podręcznikowym — 100 lat doświadczeń*, „Opinie Edukacyjne PAU” 15, 2017, s. 73-86.

³⁴ K. Sanojca, *Gimnazjalne podręczniki do historii (1999–2019) — próba bilansu*, „Opinie Edukacyjne PAU” 15, 2017, s. 59-72.

³⁵ M. Stinia, *Ikonografia w podręcznikach historii „Podróże w czasie” Gdańskiego Wydawnictwa Oświatowego dla liceum ogólnokształcącego i technikum*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 4, 2006, s. 95-99; *eadem*, *Uwagi do ikonografii w podręcznikach do nauczania historii w liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym i technikum wydawnictwa Nowa Era*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 6, 2008, s. 63-70; G. Chomicki, M. Stinia, *Uwagi na temat ikonografii w podręcznikach: Zofia T. Kozłowska, Irena Unger, Piotr Unger, Stanisław Zajęc*, *Historia 1–3. „Poznajemy przeszłość”*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 4, 2006, s. 131-141.

³⁶ M. Pawlak, *Realizacja dydaktycznych funkcji podręcznika w czterech podręcznikach do historii dla zreformowanego liceum*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 2, 2004, s. 111-128; L. Kudła, *Dydaktyczna przydatność podręczników J. Wróbla i A. Garlickiego*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 3, 2005, s. 127-132; Cz. Nowarski, *Dydaktyczne spojrzenie na gimnazjalne podręczniki historii Przez wieki z Wydawnictwa Nowa Era*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 8, 2010, s. 23-29.

Podsumowanie

Podsumowanie ćwierćwiecza działalności Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych wypada pozytywnie. Głos naukowców jest słyszalny, choć pewnie mógłby być bardziej uwzględniany. W dobie AI oraz personalizacji kształcenia model współpracy między Polską Akademią Umiejętności a ministerstwem będzie ulegał ewolucji. Drukowany dorobek Komisji należy także uznać za znaczący. Nie tylko przez pryzmat liczby kilkuset opublikowanych recenzji i licznych tekstów innego rodzaju. Już na podstawie analizy pierwszych raportów można stwierdzić, że najczęstsze błędy pojawiały się w podręcznikach do historii, języka polskiego i nauk przyrodniczych. Relacja pomiędzy PAU a Ministerstwem Edukacji Narodowej nie zawsze układała się poprawnie. Błędnie zakładano, że działalność Komisji może podważać wnioski formułowane przez recenzentów ministerialnych. Z drugiej jednak strony, na forum Komisji niejednokrotnie zastanawiano się, jak to możliwe, że dany podręcznik, obarczony licznymi błędami, mógł przejść przez recenzenckie sito. Innym zagadnieniem, które niejako pośrednio wpływało na prace Komisji, to wyzwania spowodowane częstymi zmianami podstawy programowej i faktem nieustannego „reformowania” polskiego szkolnictwa. Innego typu problemy nastręczać mogło wprowadzenie e-podręczników — ten wątek Komisja także podejmowała. W ostatnich latach, gdy polityka szczególnie mocno zaczęła wpływać na model oświaty, w Komisji wypowiediano się na tematy kontrowersyjne. Oceniano najnowsze podręczniki, a ministerstwu przedstawiono krytyczne stanowisko Komisji wobec formuły nauczania historii, wiedzy o społeczeństwie oraz historii i teraźniejszości. W ten sposób Komisja zyskuje pewien wpływ na kształtowanie reform edukacyjnych. W takim aspekcie PAU jawi się jako arbiter w konfliktach między światami polityki, edukacji i nauki. To także efekt stopniowej ewolucji formuły i zadań Komisji — od czystej wiedzy faktograficznej ku kompetencjom krytycznego myślenia.

CONFLICT OF INTEREST STATEMENT: The Authors declare that there was no conflict of interest in this study.

AUTHOR'S CONTRIBUTION: The Authors are solely responsible for the conceptualization and preparation of the article.

Bibliografia

„Prace Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych”, t. 1–8, Kraków 2002–2010.

- „Opinie Edukacyjne Polskiej Akademii Umiejętności — Prace Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych”, t. 9–22, Kraków 2011–2025.
- Bobrowski I., *Marian Kucala (2 III 1927–20 X 2014). Wspomnienie*, „Opinie Edukacyjne PAU” 13, 2015, s. 11-12.
- Chomicki G., *Dylematy związane z opiniowaniem podręczników szkolnych*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 4, 2006, s. 13-19.
- Chomicki G., *Publikacyjna aktywność Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych — próba bilansu i dalsze perspektywy*, „Opinie Edukacyjne PAU” 13, 2015, s. 13-19.
- Chomicki G., Stinia M., *Uwagi na temat ikonografii w podręcznikach: Zofia T. Kozłowska, Irena Unger, Piotr Unger, Stanisław Zajac, Historia 1–3. „Poznajemy przeszłość”*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 4, 2006, s. 131-141.
- Chomicki G., *Wokół oceny podręczników szkolnych. Refleksje wstępne*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 3, 2005, s. 11-22.
- Fiałkowski, *Wstęp*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 5, 2007, s. 11-14.
- Kastory A., *Dotychczasowy dorobek Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych — próba bilansu za lata 2001–2017*, „Opinie Edukacyjne PAU” 15, 2017, s. 9-13.
- Kastory A., *Przedmowa*, [w:] *Narracje podręcznikowe. Akademia Umiejętności i Polska Akademia Umiejętności na rzecz edukacji*, red. M. Stinia, K. Sanojca, Kraków 2023, s. 13-14.
- Kawalec K., *Problemy obfitości*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 6, 2008, s. 11-15.
- Knapiak B., *Francuskie podręczniki do nauczania historii w liceum*, „Opinie Edukacyjne PAU” 12, 2014, s. 47-59.
- Kołodczek B., *„Liber memorialis” Lucjusza Ampeliusza — rzymski podręcznik z II w. po Chr.*, „Opinie Edukacyjne PAU” 14, 2016, s. 47-59.
- Kowalikowa J., *Dobry podręcznik szkolny*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 7, 2009, s. 11-15.
- Krysztopa-Czupryńska B., *O potencjalnych walorach e-podręczników do historii na podstawie dotychczasowych doświadczeń*, „Opinie Edukacyjne PAU” 14, 2016, s. 71-76.
- Kudła L., *Dydaktyczna przydatność podręczników J. Wróbla i A. Garlickiego*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 3, 2005, s. 127-132.
- Michałek J., *Rola edukacji historycznej we współczesnej polityce historycznej Rosji*, „Opinie Edukacyjne PAU” 13, 2015, s. 49-59.
- Nowarski Cz., *Dydaktyczne spojrzenie na gimnazjalne podręczniki historii Przez wieki z Wydawnictwa Nowa Era*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 8, 2010, s. 23-29.
- Pawlak M., *Historia starożytna w polskim piśmarstwie podręcznikowym — 100 lat doświadczeń*, „Opinie Edukacyjne PAU” 15, 2017, s. 73-86.

- Pawlak M., *Realizacja dydaktycznych funkcji podręcznika w czterech podręcznikach do historii dla zreformowanego liceum*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 2, 2004, s. 111-128.
- Sanojca K., *Gimnazjalne podręczniki do historii (1999–2019) — próba bilansu*, „Opinie Edukacyjne PAU” 15, 2017, s. 59-72.
- Sanojca K., *Jan Matejko w szkolnej edukacji historycznej*, „Opinie Edukacyjne PAU” 21, 2024, s. 47-65.
- Sanojca K., *Podręczniki do historii na etapie propedeutycznym — kl. IV szkoły podstawowej. Bogactwo wyboru czy jeden podręcznik w sześciu odstonach?*, „Opinie Edukacyjne PAU” 17–18, 2020, s. 31-44.
- Sanojca K., *Polska i Polacy w latach Polski Ludowej na kartach współczesnych ukraińskich podręczników szkolnych*, „Opinie Edukacyjne PAU” 16, 2018, s. 11-21.
- Sanojca K., *Selekcja i wartościowanie treści historycznych w wybranych podręcznikach licealnych*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 2, 2004, s. 95-109.
- Sanojca, K., *Polska narracja podręcznikowa w świetle prac Polsko-Ukraińskiej Komisji Ekspertów do spraw Doskonalenia Treści Podręczników Szkolnych do Historii i Geografii. Doświadczenia z lat 2007–2010*, „Opinie Edukacyjne PAU” 9, 2011, s. 55-61.
- Skotnicka-Palka M., *Renesans na kartach współczesnych podręczników dla szkół średnich (wydawnictwa Nowa Era, Operon i WSiP) — jeden obraz czy trzy?*, „Opinie Edukacyjne PAU” 19–20, 2024, s. 37-53.
- Stinia M., *Ikonografia w podręcznikach historii „Podróże w czasie” Gdańskiego Wydawnictwa Oświatowego dla liceum ogólnokształcącego i technikum*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 4, 2006, s. 95-99.
- Stinia M., *Osiągnięcia krakowskiego środowiska naukowego w dziedzinie pisarstwa podręcznikowego w okresie autonomicznym*, „Opinie Edukacyjne PAU” 11, 2013, s. 37-46.
- Stinia M., *Podręczniki do historii powszechnej Theodora Weltera i Wilhelma Pütza w edukacji historycznej w Galicji*, „Opinie Edukacyjne PAU” 14, 2016, s. 61-69.
- Stinia M., *Uwagi do ikonografii w podręcznikach do nauczania historii w liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym i technikum wydawnictwa Nowa Era*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 6, 2008, s. 63-70.
- Szczepański J., *Działalność Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych w latach 2001–2022*, [w:] *Narracje podręcznikowe. Akademia Umiejętności i Polska Akademia Umiejętności na rzecz edukacji*, red. M. Stinia, K. Sanojca, Kraków 2023, s. 262-275.
- Szczepański J., *Sprawozdanie z pracy międzywydziałowej Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych w roku 2024*, „Opinie Edukacyjne PAU” 22, 2025, s. 279-285.
- Szczepański J., *Sprawozdanie z pracy międzywydziałowej Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych w roku 2025*, „Opinie Edukacyjne PAU” 23, 2026 (w druku).

- Unger P., *Dwustronne Komisje Podręcznikowe*, [w:] *Tradycja i mity w edukacji historycznej w dobie reformy*, Toruńskie Spotkania Dydaktyczne I, red. S. Roszak, M. Strzelecka, M. Ziółkowski, Toruń 2004, s. 283-286.
- Unger P., *Treści polskie w litewskich i ukraińskich szkolnych podręcznikach historii*, [w:] *Polska — Europa — Świat w szkolnych podręcznikach historii*, Toruńskie Spotkania Dydaktyczne V, red. S. Roszak, M. Strzelecka, A. Wieczorek, Toruń 2008, s. 75-79.
- Uryga Z., *Kryteria oceny podręczników szkolnych do literatury i historii*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 1, 2002, s. 13-22.
- Uryga Z., *Uwagi w sprawie dokonywania zmian w podstawach programowych języka polskiego*, „Prace Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU” 3, 2005, s. 23-28.

Biogramy:

MARIA STINIA — doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Katedrze Historii Kultury, Nauk Pomocniczych Historii i Archiwistyki w Instytucie Historii UJ. Jest członkiem dwóch komisji Polskiej Akademii Umiejętności: Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych oraz Komisji Historii Nauki. Należy do Towarzystwa Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz Towarzystwa Historii Edukacji. Jest redaktorką naczelną „Kroniki Uniwersytetu Jagiellońskiego”. Autorka ponad stu publikacji z zakresu dziejów nauki, oświaty i kultury Galicji w XIX wieku, historii Krakowa w drugiej połowie tegoż wieku, ze szczególnym uwzględnieniem historii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ważnym elementem jej działalności jest również poszukiwanie sposobów skutecznego przekazywania wiedzy i umiejętności historycznych. Redaktorka kilku prac zbiorowych, m.in. *Fundacje stypendialne na rzecz rozwoju kadry naukowej z zakresu humanistyki w zarządzie AU i PAU w latach 1872–1939*, Kraków 2023; *Renata Dutkova (1927–2015)*, Kraków 2022; *W kręgu historii nauki i oświaty. Uniwersyteckie środowiska filologów krakowskich i lwowskich 1850–1939*, Kraków 2018 (dwie ostatnie wspólnie z T. Pudłockim). Autorka monografii: *Państwowe szkolnictwo gimnazjalne w Krakowie w okresie autonomii galicyjskiej*, Kraków 2004; *Uniwersytet Jagielloński w latach 1871–1914. Modernizacja procesu nauczania*, Towarzystwo Wydawnicze Historia Iagellonica, Kraków 2014; *Między tradycją a nowoczesnością. Jubileusz 60-lecia Stowarzyszenia Absolwentów Uniwersytetu Jagiellońskiego (1964–2024)*, Kraków 2024.

KAROL SANÓJCA — doktor habilitowany, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego w Zakładzie Dydaktyki Historii i Wiedzy o Społeczeństwie w Instytucie Historycznym UWr; kierownik Pracowni Bibliografii Historii Śląska

w Instytucie Historycznym UW; wiceprzewodniczący Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie; członek Polsko-Ukraińskiej Komisji Ekspertów do spraw Doskonalenia Treści Podręczników Szkolnych Historii i Geografii. Redaktor „Opinii Edukacyjnych PAU”. Publikacje: *Obraz sąsiadów w szkolnictwie powszechnym Drugiej Rzeczypospolitej* (Wrocław 2003), *Relacje polsko-ukraińskie w szkolnictwie państwowym południowo-wschodnich województw Drugiej Rzeczypospolitej* (Kraków 2013). Zainteresowania naukowe: historia oświaty i nauki w XIX i XX wieku, relacje polsko-ukraińskie w XX wieku, problemy współczesnej edukacji historycznej, informacja naukowa w zakresie historii Śląska.